

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗΣ, ζωγράφος:

Η «Γκουέρνικα» είναι μια ανάσα που ακούεται στην Μανιά Ζογή

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΜΑΝΙΑ ΖΟΥΖΗ

» Στην πινακοθήκη της τέχνης του και στο εικαστικό του σύμπαν απαγκάζει η ζωή, με τις χαρές και τις λύπες, τα βάσανα, τους πόνους, τις αδικίες και τους κατατρεγμούς. Στις σκοτεινές, θηριώδεις συνθέσεις του, το πάσχον άώμα αντιστέκεται στην παράνοια και την αιθάλεια της εξουσίας. «Η Γκουέρνικα» με βασανίζει εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Δεν είναι απλώς ένας πίνακας. Ο Πικάσο, χωρίς να είναι φιλόσοφος ή ερευνητής σκέψεων, ανέσυρε ένα υλικό που έβγαινε μέσα από αισθήματα. Τα αισθήματα του θρίνου γι' αυτόν τον βομβαρδισμό. Έναν αντίστοιχο θρίνο νιώθω κι εγώ πάρα πολλά χρόνια τώρα ομολογεί ο Κυριάκος Κατζουράκης, δημιουργός με αναρχική σκέψη και αντιστασιακή συνείδηση.

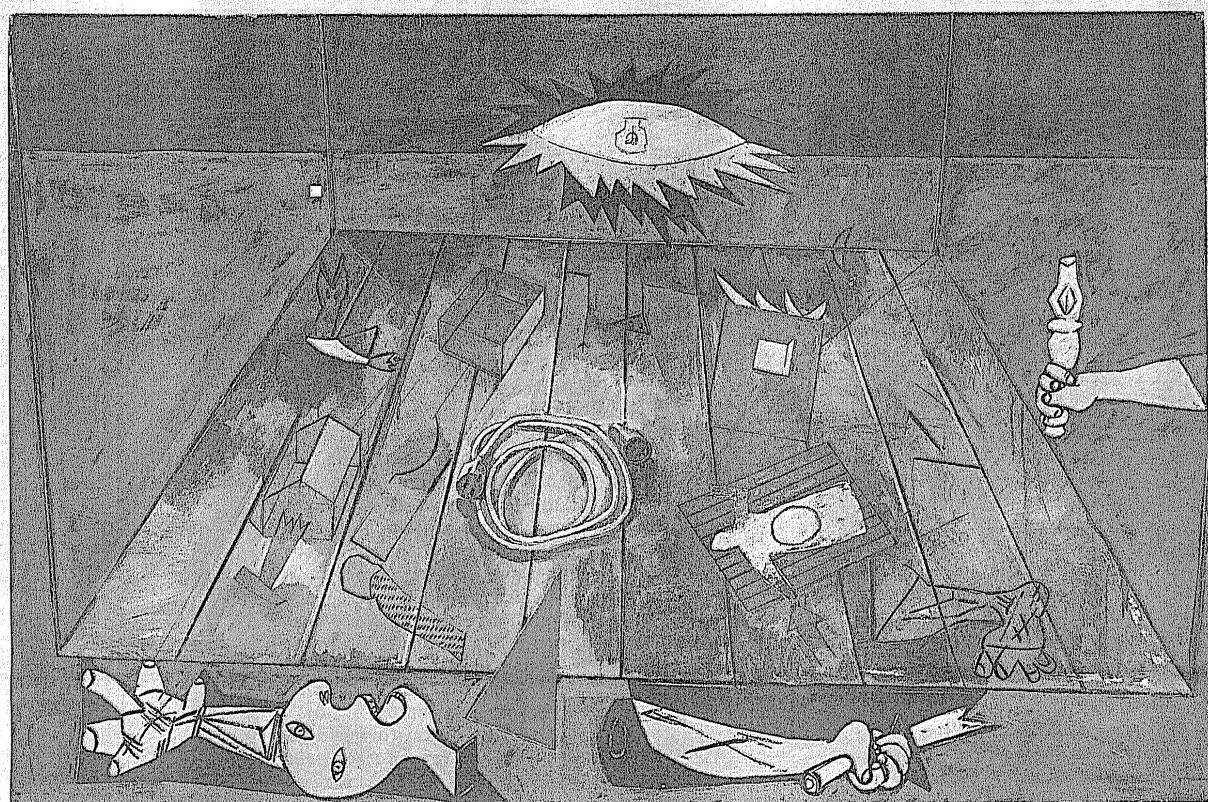
Ζωγράφος και σκηνοθέτης που, γεννημένος στα ερείπια του πολέμου, διατήρησε έντονο και βαθύ το πείσμα για ζωή με την έννοια και την αγωνία του στραμμένες στον άλλον, ο Κατζουράκης αφηγείται μπροστά στην 'Γκουέρνικα' του Πικάσο τη δική του ιστορία ανασκευάζοντας αυτό το επικό έργο του πυκνού συμβολισμού μέσα από τον δικό του ταραχώδη βίο, αλλά και την ίδια την Ιστορία της Τέχνης.

Το Σάββατο 23 Φεβρουαρίου παρουσιάζει για πρώτη φορά στη Δημοτική Πινακοθήκη της Λάρισας - Μουσείο Γ.Ι. Κατζύρα την ενότητα «Γκουέρνικα», που στη συνέχεια θα παρουσιαστεί στο Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας στις 7 Μαΐου.

Η κραυγή της φασιστικής θηριώδιας και φρίκης που έζησε η Ευρώπη και αποτυπώνεται τραγικά στην «Γκουέρνικα» λειτουργεί για τον Κατζουράκη ως το λίκνο της σύγχρονης κρίσης που συνεχίζει να ζει ο άνθρωπος ανά τον κόσμο. Τον ρωτάμε γιατί επέλεξε αυτό το έργο τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή και πώς συνομίλησε μαζί του.

«Ακόμα και στα χρόνια της ευέξιας, το 1999 και το 2000, ένιωθα μια καταστροφή να έρχεται, έναν πόνο να γεννιέται. Όταν έκανα τον «Δρόμο προς τη Δύση», θυμάμαι την αντίδραση του κόσμου που μου έλεγε «έλα μωρέ τώρα με τους μετανάτες, σιγά μπν είναι αυτό πρόβλημα». Οστόσο απειλή δεν ήταν οι άνθρωποι που έρχονταν, αλλά το ότι κάτι πολύ σημαντικό άλλαζε, σε σημείο που να έχει επίπτωση στον κοινωνικό ιστό. Αυτό ολοκληρώθηκε με έναν κύκλο μέσα στα χρόνια των Μνημονίων. Αποφάσισα να κά-

ποιάζει με ανάσα πάνω στην οποία ακουμπάτας τα δικά σου αισθήματα. Σαφώς είναι ένα βιωματικό έργο. Προσπάθησα να μην είναι μόνο ο θρίνος για την καταστροφή, αλλά να εμπειρίεται τον έρωτα και την τρυφερότητα, όπως και το 'Ussak'.

νω την 'Γκουέρνικα' παραπορώντας τη συγκεντρωμένη καταστροφή.

«Δεν ήθελα να κάνω statement»

Ήταν το 2012 όταν ο γνωστός εικαστικός και σκηνοθέτης άρχισε να γράφει το σενάριο της ταινίας «Ussak» χωραφίζοντας παράλληλα την ενότητα «Αναφορά στην Γκουέρνικα».

«Πρόκειται για την ίδια αντίληψη, κατά κάποιον τρόπο την ίδια θεματική και στα δύο. Ξεκίνησα από το πρώτο τρίπτυχο, όπου οι ανθρώπινες φιγούρες ποιάζει να κατοικούν μέσα στην 'Γκουέρνικα'. Κάτι που ήταν πολύ δύσκολο να το κάνω και τεχνικά. Γιατί η 'Γκουέρνικα' έχει μια επιπεδική γραφή, ενώ οι άνθρωποι έχουν τρισδιάστατη, κάτι που έπρεπε να λυθεί. Σιγά - σιγά έφτασα στον πυρήνα της σκέψης, που είναι η παιδική μου πλικά.

Όταν ένα βράδυ του 2010, πριν από την υπογραφή του πρώτου Μνημονίου, είχαμε μαζευτεί με την Πέπη Ρηγοπούλου, τον Γιάγκο Ανδρέαδην και τον φιλο Λεωνίδα Βατικιώτη να μας λέει πως, εάν υπογραφεί, δεν υπάρχει επιστροφή, αποφάσισα να κάνω την 'Γκουέρνικα'. Μπροστά στον φόρο πως έρχεται

«Η ζωγραφική είναι για μένα μια ανάγκη ζωής και επιβίωσης, όπως η τροφή»

«Ένας θρίνος ανέσυρε από μέσα μου την 'Γκουέρνικα'»

«Ακόμα και στα χρόνια της ευεξίας ένιωθα έναν πόνο να γεννιέται»

καταστροφή, στο αν και πότε αυτή θα τελειώσει, αν είναι ή δεν είναι αναστρέψιμη, γεννήθηκαν πενίντα πίνακες.

Προσπάθησα να αποφύγω την πολιτικολογία. Δεν ήθελα να κάνω statement μέσα από τη ζωγραφική, δεν ήθελα να κάνω δηλώσεις, να βγάλω τσιτάτα ή να κρεμάσω μπροσούρες. Επρεπε λοιπόν να τα βάλω με τα εμβληματικά έργα που τα θεωρούμε μπροσούρες, όπως είναι η 'Γκουέρνικα', που μοιάζει σαν να την έχει ζωγραφίσει ένα παιδί που δεν το νοιάζει να ζωγραφίσει το κακό διαφορετικά από το καλό. Που

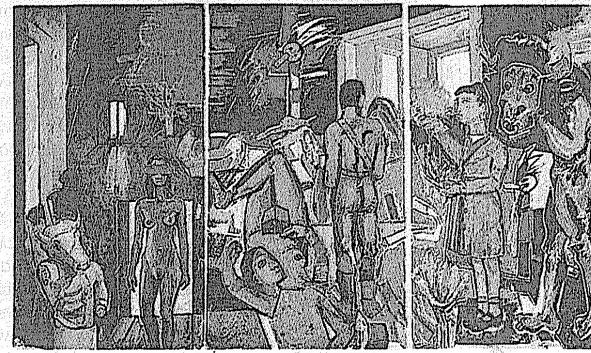
μοιάζει με ανάσα πάνω στην οποία ακουμπάτας τα δικά σου αισθήματα.

Σαφώς είναι ένα βιωματικό έργο. Προσπάθησα να μην είναι μόνο ο θρίνος για την καταστροφή, αλλά να εμπειρίεται τον έρωτα και την τρυφερότητα, όπως και το 'Ussak'.

Μια απίσιδα αισθημάτων

Η «Γκουέρνικα» του Κατζουράκη αναδεικνύει, όπως μόνο το έργο του εδώ και χρόνια, το βάθος της κοινωνικής του ευαισθητίσας και τρυφερότητας. Ο ίδιος μας αποκαλύπτει πως «ένα ενδιαφέρον στοιχείο αυτής της σειράς των πινάκων είναι η διαλυμένη πρωτότυπη 'Γκουέρνικα', όπου το σπαθί και το κεφάλι έχουν γκρεμιστεί. Και στη θέση της ένα παιδάκι ζωγραφίζει ένα σώμα με έναν κύκλο στη θέση της κοιλιάς, που καταδεικνύει μια νέα γέννηση. Το έργο είναι πολύ σημαντικό για μένα. Το λατρεύω. Θεωρώ πως είναι και μία από τις ταυτότητες αυτής της ενότητας.

Υπάρχει επίσης ένα πολύ μεγάλο έργο που είναι το ορφανοτροφείο των παιδικών μου χρόνων, όπου παιδιάκια σαν εμένα και την αδερφή μου μοιάζουν γέροντες και όχι παιδιά. Σε έναν άλλον πίνακα κρα-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΤΕΧΝΕΣ

υμπάς πάνω της τα δικά σου αισθήματα

τώρα ένα γατάκι στην αγκαλιά μου. Η λατρεία μου γι' αυτό το ζωντανό, μια αλυσίδα αισθημάτων, με κράτησε όρθιο στον θρόνο για τη μάνα μου. Κάποια στιγμή ανακάλυψα έναν πίνακα της μπέρας μου, που τον ζωγράφισα κι αυτόν. Είμαι εγώ μπροστά σε μια γρήγορα και κρατώ έναν πίνακα της. Είναι μερικές από τις εμβληματικές στιγμές της σειράς.

Αυτό το έργο δεν τελειώνει ποτέ. Είναι το πρελούδιο μιας νέας δεκαετίας στην καλλιτεχνική μου διαδρομή. Έχω την αίσθηση πως μόλις ξεκίνησα να ζωγραφίζω και δεν πρόκειται να σταματήσω. Η ζωή μου έχει κάνει έναν πλήρη κύκλο και την ίδια στιγμή νιώθω ότι βρίσκομαι στη διαδικασία της αναγέννησης.

Έτσι η πλήρης απάντηση μου προς την 'Τκουέρνικα' δεν βρίσκεται σε αυτήν την έκθεση. Θα δοθεί ίσως στην επόμενη. Είναι μια εμμονή γι' αυτό που λέμε συνολικό έργο. Ταυτόχρονα ανέψικτο και εφικτό. Άλλα στη διαδρομή του ανέψικτου γεννάς πάγτα κάτι. Άρα είναι εφικτό, απτό. Το άνειρό μου πάντα πάτα, είτε κάνω ταινία είτε ζωγραφίζω, να κάνω ένα συνολικό έργο που να περιέχει την ποικιλία της ζωής.

«Ο αξιοπρεπής και συντηρητικός Μόραλης με οδήγησε στην πολιτική τέχνης»

«Η 'Τκουέρνικα' και η ιστορία του κυβισμού με απασχολούν ζωγραφικά από τα φοιτητικά μου χρόνια» παραδέχεται ο Κατζουράκης και προσθέτει: «Όταν βρισκόμουν στην Καλών Τεχνών, από το 1963 έως το 1968, ήμουν φοιτητής και συνδικαλιστής και ξόδευα τον χρόνο μου στην πολιτική. Μια μέρα έκανα ένα έργο πολιτικό, ένα έργο για τον Τσε

«Έχω την αίσθηση πως μόλις ξεκίνησα να ζωγραφίζω και δεν πρόκειται να σταματήσω. Η ζωή μου έχει κάνει έναν πλήρη κύκλο και την ίδια στιγμή νιώθω ότι βρίσκομαι στη διαδικασία της αναγέννησης. Έτσι πλήρης απάντηση μου προς την 'Τκουέρνικα' δεν βρίσκεται σε αυτήν την έκθεση. Θα δοθεί ίσως στην επόμενη. Είναι μια εμμονή γι' αυτό που λέμε συνολικό έργο. Ταυτόχρονα ανέψικτο και εφικτό. Άλλα στη διαδρομή του ανέψικτου γεννάς πάγτα κάτι. Άρα είναι εφικτό, απτό. Το άνειρό μου πάντα πάτα, είτε κάνω ταινία είτε ζωγραφίζω, να κάνω ένα συνολικό έργο που να περιέχει την ποικιλία της ζωής.»

Γκεβάρα, και τον έδειξα στον Μόραλη, ο οποίος μου είπε: 'Έίδες που αυτό που θέλεις να κάνεις στη ζωή σου μπορείς να το κάνεις στη ζωγραφική;'

Ο αξιοπρεπής, συντηρητικός Μόραλης με οδήγησε χώρις να το περιμένω προς την πολιτική τέχνης. Ή σχέση μας πάντα πολύ εσωτερική. Δεν ήταν μοντερνιστής, αλλά το θέμα του ήταν πάντα το ίδιο, το ανθρώπινο σώμα. Η ζωγραφική του εί-

ναι μια συνέχεια και μια αφοσίωση, κάτι που μου το κληροδότησε. Η ζωγραφική είναι για μένα μια ανάγκη ζωής και επιβίωσης όπως η τροφήν.

Το «Ussak» που ταξιδεύει

Αυτό το διάστημα ο Κυριάκος Κατζουράκης βρίσκεται στο στάδιο του μοντάζενός ντοκιμαντέρ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας που κάνουν από κοινού με τον Λεωνίδα Βατικάνη, ενώ συνεχίζει μαζί με την Κάτια Γέρου να ταξιδεύουν

την τελευταία τους ταινία «Ussak» σε πόλεις όλης της Ελλάδας.

«Οι ομάδες των ανθρώπων που γνωρίσαμε μέσα από αυτό το ταξίδι μας αγκάλιασαν. Θεωρούν ότι πια τανία είναι δική τους. Πάγαμε στις Σκουριές και σε άλλα παρόμοια μέρη, όπου υπάρχει ένας απίστευτος αριθμός νέων μορφωμένων και διαβασμένων ανθρώπων που δεν ανακατεύονται με την κεντρική πολιτική. Είναι μια πραγματικότητα που δεν τη γνωρίζει ο Αριστερά. Ανθρώπων που ασχολούνται με τους σπόρους, με την έννοια της άμεσης δημοκρατίας και είναι εναντίον των εξορύξεων του χρυσού και των υδρογονανθράκων. Γίνεται μια πολύ ουσιαστική συζήτηση.»

Στο Ρέθυμνο εκατόν είκοσι άνθρωποι είδαν την ταινία σε ένα εναλλακτικό μπακάλικο, καθισμένοι σε καφάσια με ντομάτες. Όσο κράτησε στην ταινία άλλη τόση ώρα κράτησε και μια συζήτηση επί της ουσίας. Άνθρωποι που μοιάζουν να είναι αόρατοι, άφαντοι, αλλά ουσιαστικοί και δυναμικοί. Γύρισαν πίσω τις δύο ανεμογεννήτριες. Κατέβηκαν με φορτηγά, με αγροτικά αυτοκίνητα, εμπόδισαν την τοποθετούσι τους, τις φόρτωσαν στο καράβι και τις επέστρεψαν πίσω. Κι

αυτό δεν αναφέρθηκε πουθενά.

Και δεν είναι μόνο νέοι ή οι αναρχοαυτόνομοι. Στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης στην Ορεστιάδα και στο Μουσείο της Αλεξανδρούπολης, το οποίο έχει μια πλικωμένη γυναίκα που έχει φτιάξει έναν παράδεισο, συγκεντρώθηκαν μικροστοί να δουν την ταινία και έγινε συζήτηση με ανθρώπους που τους βλέπεις καλοστεκούμενους, αλλά που ο κρίση τους έχει πλήξει στην ψυχή. Ζουν, βλέπουν αυτά που συμβαίνουν γύρω τους και δεν έχουν φίλτρο στα μάτια. Δεν είναι πολλοί. Αλλά είναι μια πραγματικότητα.

Έχουμε ταξιδέψει σε σαράντα δύο πόλεις. Η ταινία συνάντησε το κοινό της μέσα από μια πολύ απλή πράξη, παίρνοντάς τη στη μασκάλη και πηγαίνοντάς να συναντήσουμε και να βρούμε τους θεατές της. Αυτό είναι μεγάλη υπόθεση, αλλιώς η ταινία θα παίζοταν λίγες περιέργειες σε ένα σινεμά και μετά θα έπιπανε στα κουτιά. Επί δύο χρόνια το 'Ussak' παίζεται και θα παίζεται συνέχεια. Και καθώς το θέμα είναι οι σπόροι, μοιάζει σαν να σπέρνουμε σποράκια που φυτρώνουν. Είναι πολύ μεγάλη ικανοποίησην.»

